ბაგრატი

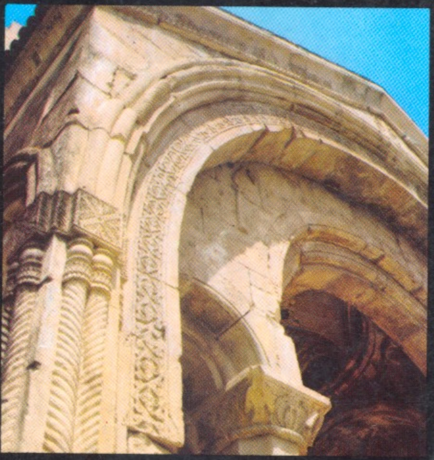

Храм Баграта

The Temple of Bagrat

გელათი

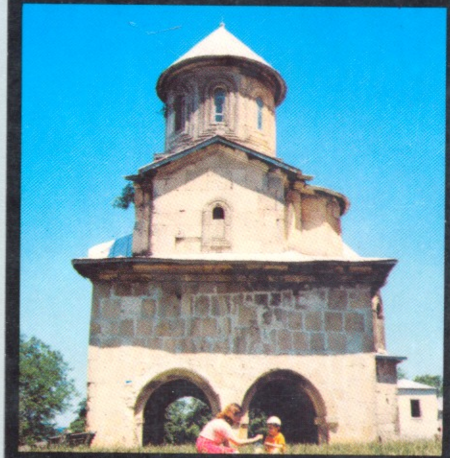

Гелати

Ghelaty

გეგუთი

Гегути

Gheguty

ეროვნული
ბიბლიოთეკა

ეროვნული
ბიბლიოთეკა

ძველი ქართული ხუროთმოძღვრების ძეგლები

Исторические памятники древней грузинской архитектуры

Historical monuments of ancient Georgian architecture

ეროვნული ბიბლიოთეკა

ბაგრატის ტაძარი

Храм Баграта

The Temple of Bagrat

გელათის სამონასტრო ანსამბლი

Гелатский монастырский ансамбль

The Ghelat Monastery ensemble

გეგუთის სასახლე

Гегутский дворец

Palace the Ghegut

საქართველოს სახელმწიფო საინფორმაციო სააგენტო

Грузинское Государственное Информационное Агентство

Georgian State Information Agency

თბილისი • ТБИЛИСИ • TBILISI • 1975

ქუთაისი მსოფლიოს ერთი უძველესი ქალაქთაგანია.

დღეს ქუთაისი, საქართველოს მეორე ინდუსტრიული და კულტურული ცენტრი, ერთ-ერთი ულამაზესი ქალაქია, რომლის სახელთან ჩვენი ქვეყნის ისტორიის მრავალი სახელოვანი ფურცელია დაკავშირებული.

ქუთაისსა და მის შემოგარენში დღემდე შემორჩენილი მატერიალური კულტურის მრავალრიცხოვანი ძეგლები თვალნათლივ გვიხატავენ ამ კუთხის სოციალურ, ეკონომიურ და კულტურულ მდგომარეობას ისტორიული განვითარების სხვადასხვა საფეხურზე. ამ სიძველეთა შორის უმნიშვნელოვანესი ხუროთმოძღვრული ძეგლებია ბაგრატისა და გელათის ტაძრები და გეგუთის სასახლე — ფეოდალური ეპოქის ქართული კულტურის ფასდაუდებელი სიმდიდრე.

ბაგრატის დიდებული ტაძარი „უქიმერიონის გორიდან" გადმოსცქერის უძველეს ქალაქს. აგებული გაერთიანებული საქართველოს პირველი მეფის — ბაგრატ მესამის მიერ X-XI საუკუნეთა მიჯნაზე. ძეგლი XVII საუკუნის დამლევამდე უვნებელი იდგა. 1692 წელს თურქებთან ომის დროს იგი ააფეთქეს. ტაძარმა ჩვენამდე ძლიერ დაზიანებული სახით მოაღწია. მაგრამ მას დღესაც აღტაცებაში მოჰყავს მნახველები უჩვეულო გრანდიოზულობითა და ზეიმურობით. ძეგლის ფასადები უხვად ყოფილა მორთული. განსაკუთრებით იყო მოჩუქურთმებული კარიბჭეები, რომელთა ორნამენტაციაში ნათლად ჩანს ქართული ხუროთმოძღვრული ჩუქურთმის განვითარების არწყინვალე ნიმუშები.

11 კილომეტრზე ქუთაისის ჩრდილო-აღმოსავლეთით მდებარეობს გელათის ცნობილი სამონასტრო ანსამბლი.

გელათის მონასტრის მშენებლობა დავით აღმაშენებელმა 1106 წელს დაიწყო. მისი სიკვდილის შემდეგ მონასტრის მშენებლობა დაასრულა დავითის შვილმა — დემეტრემ (1125-1156). გელათში თავიდანვე იყო დაარსებული აკადემია, რომელსაც ხელმძღვანელობდა ცნობილი ქართველი ფილოსოფოსი იოანე პეტრიწი. აქ მან ქართულად თარგმნა არისტოტელე და შექმნა ქართული ფილოსოფიური ტერმინოლოგია. XVII საუკუნის ისტორიკოსების ცნობით, გელათს ძალზე მდიდარი ბიბლიოთეკა ჰქონია, სადაც მრავალი საეკლესიო და საისტორიო შინაარსის წიგნები ყოფილა დაცული.

გელათის აკადემიის მნიშვნელობა არ განისაზღვრება მხოლოდ ეროვნული ფარგლებით, მას ერთ-ერთი საპატიო ადგილი ეჭირა იმ დროინდელ აღმოსავლეთში, და იმდენად მოუხვეჭია სახელი, რომ მას „მეორე ათენს" და „მეორე იერუსალიმს" უწოდებდნენ.

სამონასტრო ანსამბლი მაღალი გალავნით შემოზღუდულ ეზოშია განთავსებული.. მონასტრის ეზოში, შუა ადგილას, აღმართულია ჯვარგუმბათოვანი ტიპის ღვთისმშობლის დიდი ტაძარი. ანსამბლის დომინანტი, რომლის ირგვლივ განლაგებულია უფრო მცირე ზომის საკულტო და საცხოვრებელ-სამეურნეო ხასიათის ნაგებობები. XIII საუკუნის შუა წლებში მონასტერს შეემატა წმ. გიორგის კოხტაგუმბათიანი ტაძარი, რომელსაც ბევრი რამ აქვს საერთო მთავარ ტაძართან.

XIII-XIV ს. მიჯნაზე მთავარი ტაძრისა და აკადემიის ღერძზე ააგეს წმ. ნიკოლოზის ორსართულიანი ეკლესია. იგი თავისი არქიტექტურული ფორმებით განსხვავდება ორივე ტაძრისაგან, მაგრამ კარგად ეთანხმება სამონასტრო ანსამბლს.

XIII ს. მეორე ნახევარში მთავარ ტაძართან ახლოს მდებარე წყაროს დააშენეს სამრეკლო. გალავნის გაყოლებით განთავისუფლებულია მოძღვართ-მოძღვრის სახლი, ბერების საცხოვრებელი სენაკები, სატრაპეზო და სხვ.

მთავარი ტაძრისა და წმ. გიორგის ეკლესიის მოხატულობის დიდი ნაწილი XVI-XVII საუკუნეებს განეკუთვნება. მთავარ ტაძარში ჩრდილოეთ კედელზე მოთავსებულია დავით აღმაშენებლისა და საერო პირთა პორტრეტები შესრულებული XVI საუკუნეში. ტაძრის საკურთხეველმა შემოგვინახა XII ს. იშვიათი ძეგლი — ღვთისმშობლის გამოსახულებიანი მოზაიკა. ამ მოზაიკას თავისი მხატვრული ღირებულებით განსაკუთრებული ადგილი უკავია იმდროინდელი არა მარტო ქართული, არამედ მსოფლიო ხელოვნების ნიმუშთა შორის.

გელათში დიდად იყო განვითარებული ოქრომჭედლობა და მინანქრების წარმოება. XII ს. აქ იქნა მოჭედილი განთქმული „ხახულის ღვთისმშობლის ხატის" ბუდე, ოქროზე ნაჭედი „გელათის ღვთისმშობელი" და სხვ. მონასტერში ინახებოდა აგრეთვე შესანიშნავი მინიატურებით მორთული ხელნაწერები, ნაქარგი ქსოვილები და სხვა ძვირფასეულობა, რომლებიც ამჟამად დაცულია საქართველოს მუზეუმებში.

ქუთაისიდან 7 კმ. დაშორებით, მდ. რიონის ნაპირას მდებარეობს გეგუთის სასახლის ნანგრევები — ფეოდალური ხანის საერო არქიტექტურის ფრიად საინტერესო ძეგლი. გეგუთის სასახლის შესახებ უძველეს ცნობებს XII საუკ. ისტორიკოსებთან ვხვდებით. მემატიანეთა ცნობით, გეგუთი „მეფეთა ტახტის" ციხე-დარბაზი ზამთრის სადგომი ყოფილა, სადაც უცხოვრიათ დავით აღმაშენებელს, გიორგი მესამეს და თამარ მეფეს.

მიუხედავად იმისა, რომ სასახლემ ჩვენამდე ნანგრევების სახით მოაღწია, ჩატარებულმა მეცნიერულმა გამოკვლევებმა და გამაგრება — კონსერვაციული სამუშაოების შესრულებამ შესაძლებელი გახადა ძეგლის თავდაპირველი არქიტექტურული ფორმების აღდგენა.

გეგუთის სასახლის არქიტექტურა ნათლად გვიჩვენებს როგორც მისი მშენებლის შემოქმედებით ძიებებს, ისე ქართული ხუროთმოძღვრული ტრადიციების ღრმა ცოდნას. გეგუთის სასახლე მსგავსებას პოულობს აღმოსავლეთის ქვეყნების ადრეფეოდალურ საცხოვრებელ ნაგებობასთან და ფრიად საინტერესო საკითხებს ბადებს შუა საუკუნეების საქართველოსა და სხვა ქვეყნების კულტურულ ურთიერთობაზე.

ეროვნული ბიბლიოთეკა

Кутаиси — один из древнейших городов мира.

Сегодня Кутаиси — второй индустриальный и культурный центр Грузии — красивейший город, с именем которого связаны многие славные традиции истории нашей страны.

Сохранившиеся по сей день в Кутаиси и его окрестностях многочисленные памятники культуры наглядно показывают социальное, экономическое и культурное положение этого края на различных ступенях исторического развития. Важнейшими среди этих древних памятников архитектуры являются храм Баграта, Гелатская академия и Гегутский дворец — бесценные сокровища культуры Грузии эпохи феодализма.

Великолепный храм Баграта возвышается над городом, словно наблюдая за ним с Укимерионской горы.

Возведенный первым царем единого Грузинского государства — Багратом III на рубеже X—XI веков, памятник простоял невредимым до конца XVII века. В 1692 году, во время войны с турками, он был разрушен. До наших дней храм сохранился сильно поврежденным.

Но посетители и сейчас поражаются его необычной грандиозностью и торжественностью. В щедрой орнаментации фасадов и, в особенности, портиков храма ярко отображены замечательные достижения грузинского зодчества.

В 11 километрах от города Кутаиси, в северо-восточном направлении, расположен известный Гелатский монастырский ансамбль, возведение которого начал в 1106 году грузинский царь Давид-Строитель, а после его смерти завершил постройку монастыря сын его — Дмитрий (1125—1156 гг.) В Гелати с самого начала была создана академия, которой руководил известный грузинский философ Иоанн Петрици. Здесь он перевел на грузинский язык труды Аристотеля и создал грузинскую философскую терминологию. По сведениям XVII века, в Гелати имелась богатейшая библиотека, где хранилось большое количество книг церковного и исторического содержания.

Значение Гелатской академии выходит за национальные рамки; она занимала почетное место в культурной жизни всего Востока и получила настолько высокое признание, что ее называли ,,Вторым Афоном" и ,,Вторым Иерусалимом".

Монастырский ансамбль расположен во дворе, обнесенном высокой оградой. Посреди двора возведен большой храм Богородицы крестово-купольного типа — доминанта ансамбля, вокруг которого расположены сооружения культового, жилищного и хозяйственного назначения меньших размеров. В середине XIII века монастырь расширился за счет построенного здесь храма святого Георгия, имеющего много общего с главным храмом.

На рубеже XIII—XIV веков вдоль оси главного храма и академии была построена церковь святого Николая. По своим архитектурным формам она отличается от обоих храмов, но, вместе с тем, на редкость удачно гармонирует с монастырским ансамблем.

Во второй половине XIII века над родником, вблизи главного храма, была построена колокольня. Вдоль ограды расположились дом настоятеля монастыря, кельи монахов, трапезная и другие сооружения.

Большая часть росписи главного храма и церкви святого Георгия относится к XVI—XVII векам. На северной стене главного храма выполненные в XIV веке портреты Давида-Строителя и светских лиц. Алтарь сохранил нам редчайший памятник — мозаичное изображение Богородицы. Эта мозаика по своей художественной ценности занимает особое место среди образцов не только грузинского, но и мирового искусства. В Гелати получили исключительно высокое развитие златоваяние и производство эмалей.

В XII веке здесь был вычеканен знаменитый оклад для Хахульской богоматери, создана бесценная чеканка по золоту — Гелатская богоматерь и другие. В монастыре хранились также рукописи, украшенные миниатюрами тончайшей работы, кружевные ткани и другие сокровища, которые ныне находятся в музеях Грузии.

В 7 километрах от Кутаиси на берегу Риони расположены развалины Гегутского дворца — чрезвычайно интересного памятника светской архитектуры эпохи феодализма.

Древнейшие сведения о Гегутском дворце дают историки XII века. По сообщению летописцев, Гегути являлся замком, зимней резиденцией царей. Здесь жили Давид-Строитель, Георгий III и царица Тамара.

Несмотря на то, что до наших дней сохранились лишь развалины дворца, проведенные здесь научные исследования, а также работы по укреплению и консервации памятника дали возможность воссоздать его первоначальные архитектурные формы.

Архитектура Гегутского дворца воочию свидетельствует как о творческих поисках его строителя, так и о глубоком знании традиций грузинского зодчества. Это сооружение обнаруживает сходство с жилыми постройками раннефеодального периода в странах Востока и ставит крайне интересные вопросы о культурных отношениях средневековой Грузии с другими странами.

Kutaisi is one of the oldest cities in the world.

Today it is the second biggest industrial and cultural center of Georgia, a most attractive city whose name is linked with many glorious traditions of our country's history.

The numerous cultural monuments that exist to this day in Kutaisi and its environs patently demonstrate the social, economic and cultural position of this area at different stages of historical development. The Bagrat Cathedral is the most important of the ancient monuments of architecture, while the Gelati Academy and the Geguti Palace are pearls of feudal Georgia's culture.

The magnificent Bagrat Cathedral towers over the city as though observing it from Mount Ukimerion. Built by the first king of unified Georgia Bagrat III in the late 10th and early 11th centuries, the cathedral stood intact till the end of the 17th century. It was devastated in 1692 during a war against the Turks. Only ruins of the cathedral reached our days. But even now visitors are amazed by its size and splendour. The lavish decor of facades and especially of the porticoes vividly demonstrates the wonderful achievements of Georgian architecture in the stylized depiction of flora and fauna.

The famous ensemble of the Gelati monastery lies eleven kilometers to the north-east of Kutaisi. Its construction was started in 1106 by the Georgian king David the Builder and completed by his son Dmitri (1125—1156). An academy was founded in Gelati from the very beginning. It was headed by the prominent Georgian philosopher Ioann Petritzi. It was there that he translated Aristotle into Georgian and evolved the Georgian philosophical terminology. According to 12th-century sources, the academy in Gelati had a marvelous library with numerous books on theology and history.

The importance of the Gelati Academy transcends national framework: it held a place of honour in the cultural life of the entire Orient and its prestige was so great that it was referred to as "the second Athos" and "second Jerusalem".

A tall wall surrounds the monastery ensemble. Standing in the middle of the courtyard is the big Church of Our Holy Mother. Of the cross and cupola type, it is the pivot of the ensemble, being surrounded by smaller buildings — churches, dwellings, etc. St. George's Church, resembling in many ways the principal church, was built in the monastery in the middle of the 13th century.

The St. Nicholas Church was erected there in the 13th—14th centuries along the axis of the main church and the academy. Architecturally it differs from the two other churches but at the same time blends marvelously with the entire monastery ensemble.

A belfry was built in the second half of the 13th century over a spring near the main temple. Built along the wall were the house of the Father Superior, the cells of monks, the refectory and other structures.

Most of the murals of the main church and St. George's Church were made in the 16th—17th centuries. Portraits of David the Builder and various officials were painted on the northern wall of the main temple in the 14th century. Preserved in the altar is an extremely rare monument — a mosaic of the Holy Mother. By its artistic value this mosaic holds a special place not only in Georgian but also in world art. The goldsmith craft and the production of enamels were extremely well developed in Gelati. The famous frame for Our Lady of Khakhul was chased here in the 12th century and other famous works include the gold-chased Our Lady of Gelati. Also kept at the monastery were manuscripts decorated with fine miniatures, beautiful lace and other treasures that are now on display at Georgia's museums.

The ruins of the Geguti Palace, an extremely interesting monument of secular architecture of the epoch of feudalism, lie seven kilometers from Kutaisi on the bank of the river Rioni.

The Geguti Palace is first mentioned in chronicles of the 12th century. It was the winter residence of kings and its inhabitants included David the Builder, Georgy III and Queen Tamara.

Only ruins of the palace survived to our days, but its initial architectural forms were recreated by scientific research. Work has been done to preserve this monument.

The architecture of the Geguti Palace is evidence both of the builder's creative quest and of his deep knowledge of the traditions of Georgian architecture. This structure also reveals semblance with structures of the early feudal period in countries of the Orient and raises extremely interesting questions of medieval Georgia's cultural ties with other countries.

ეროვნული
ბიბლიოთეკა

ბაგრატი
Храм Баграта
The Temple of Bagrat

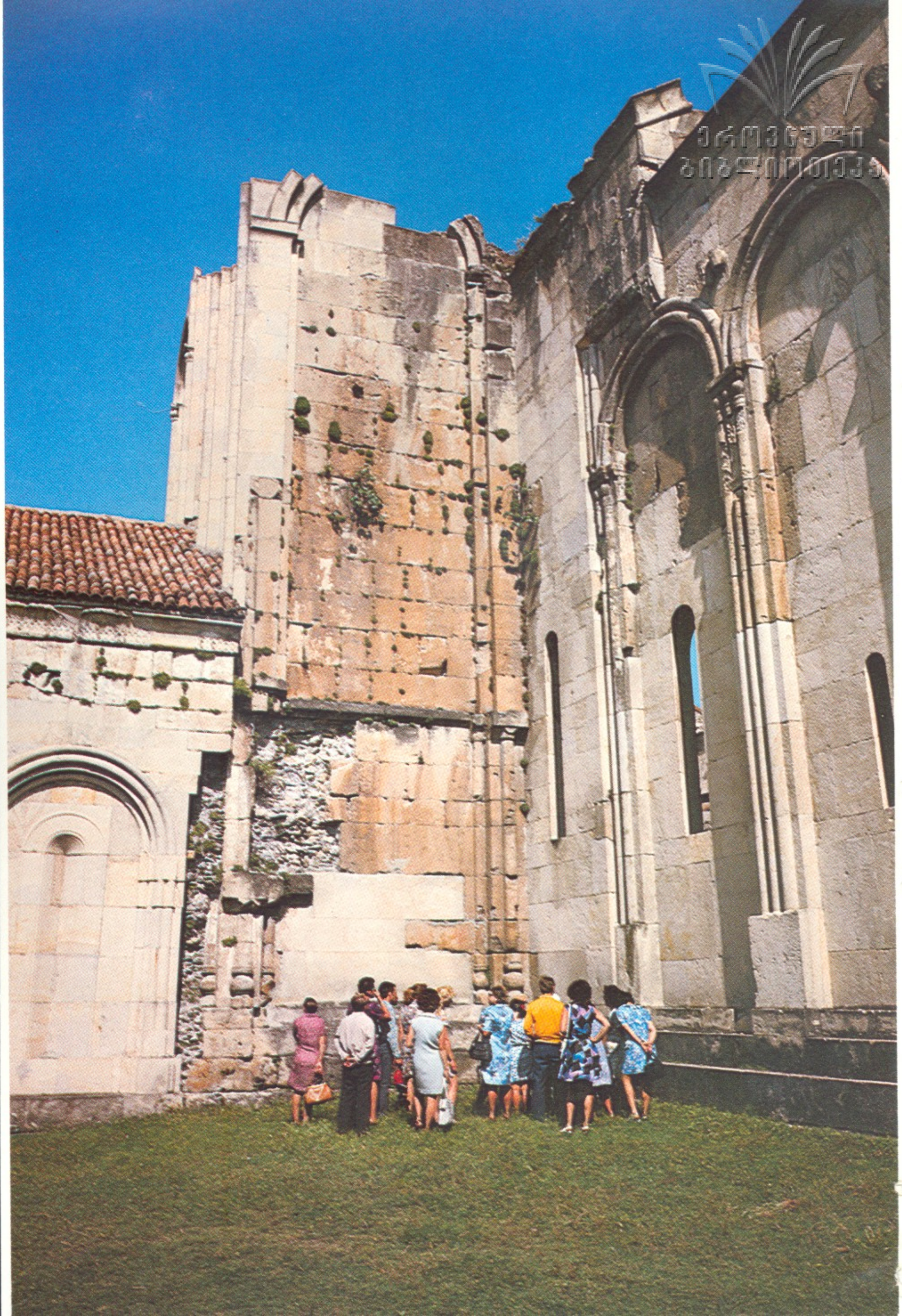

ეროვნული ბიბლიოთეკა

ეროვნული
ბიბლიოთეკა

ეროვნული
ბიბლიოთეკა

ეროვნული
ბიბლიოთეკა

ეროვნული
ბიბლიოთეკა

ეროვნული
ბიბლიოთეკა

ეროვნული
ბიბლიოთეკა

ეროვნული ბიბლიოთეკა

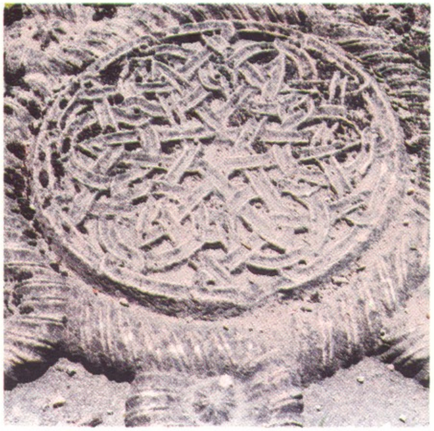

ეროვნული ბიბლიოთეკა

ეროვნული
ბიბლიოთეკა

ეროვნული
ბიბლიოთეკა

ეროვნული
ბიბლიოთეკა

ეროვნული
ბიბლიოთეკა

გელათი

Гелати

Ghelaty

ეროვნული
ბიბლიოთეკა

ეროვნული ბიბლიოთეკა

ეროვნული
ბიბლიოთეკა

ეროვნული
ბიბლიოთეკა

ეროვნული
ბიბლიოთეკა

ეროვნული
ბიბლიოთეკა

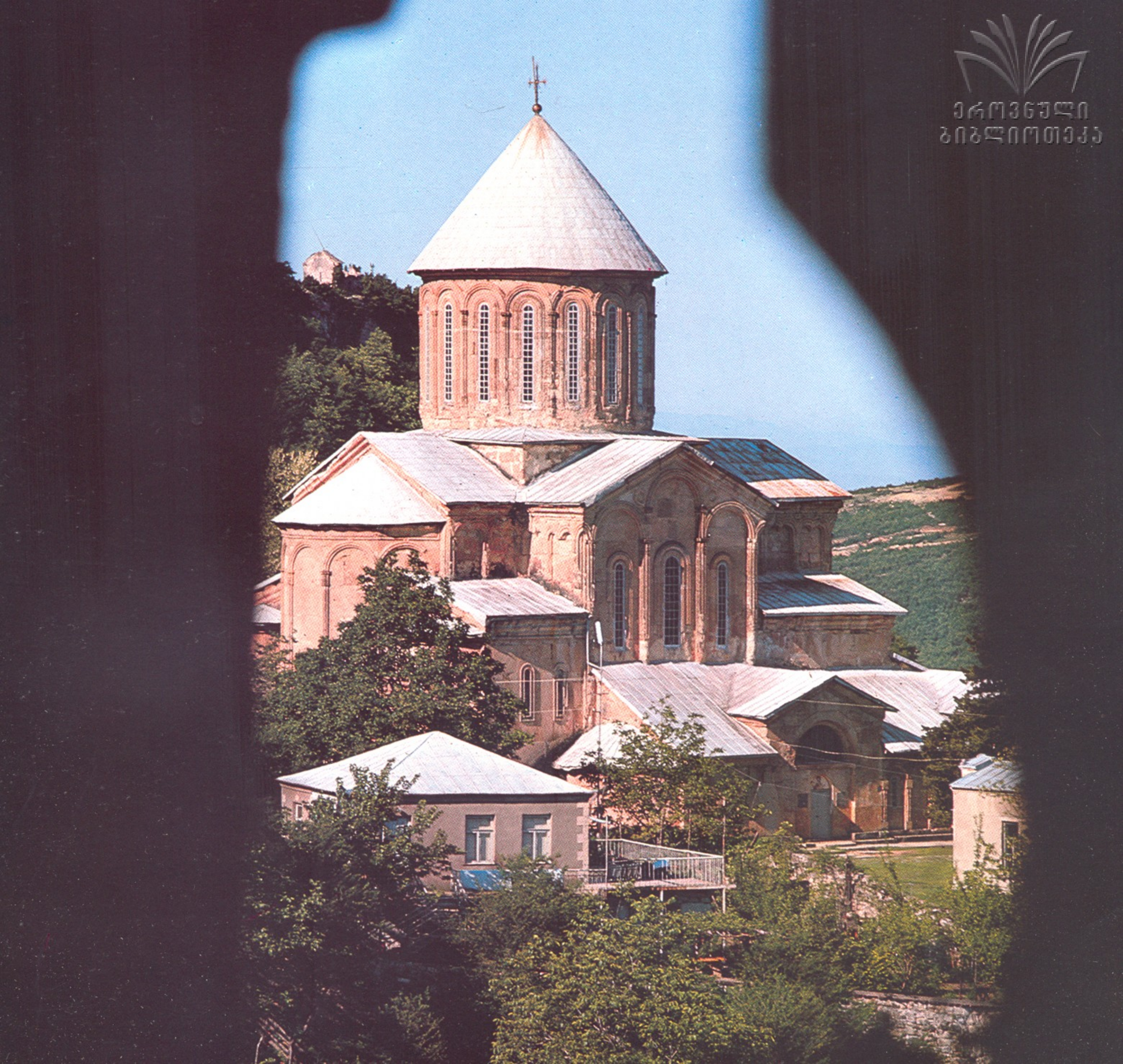
ეროვნული
ბიბლიოთეკა

ეროვნული
ბიბლიოთეკა

ელექტრონული
ბიბლიოთეკა

ეროვნული
ბიბლიოთეკა

ეროვნული
ბიბლიოთეკა

ეროვნული
ბიბლიოთეკა

ეროვნული
ბიბლიოთეკა

ეროვნული
ბიბლიოთეკა

ეროვნული
ბიბლიოთეკა

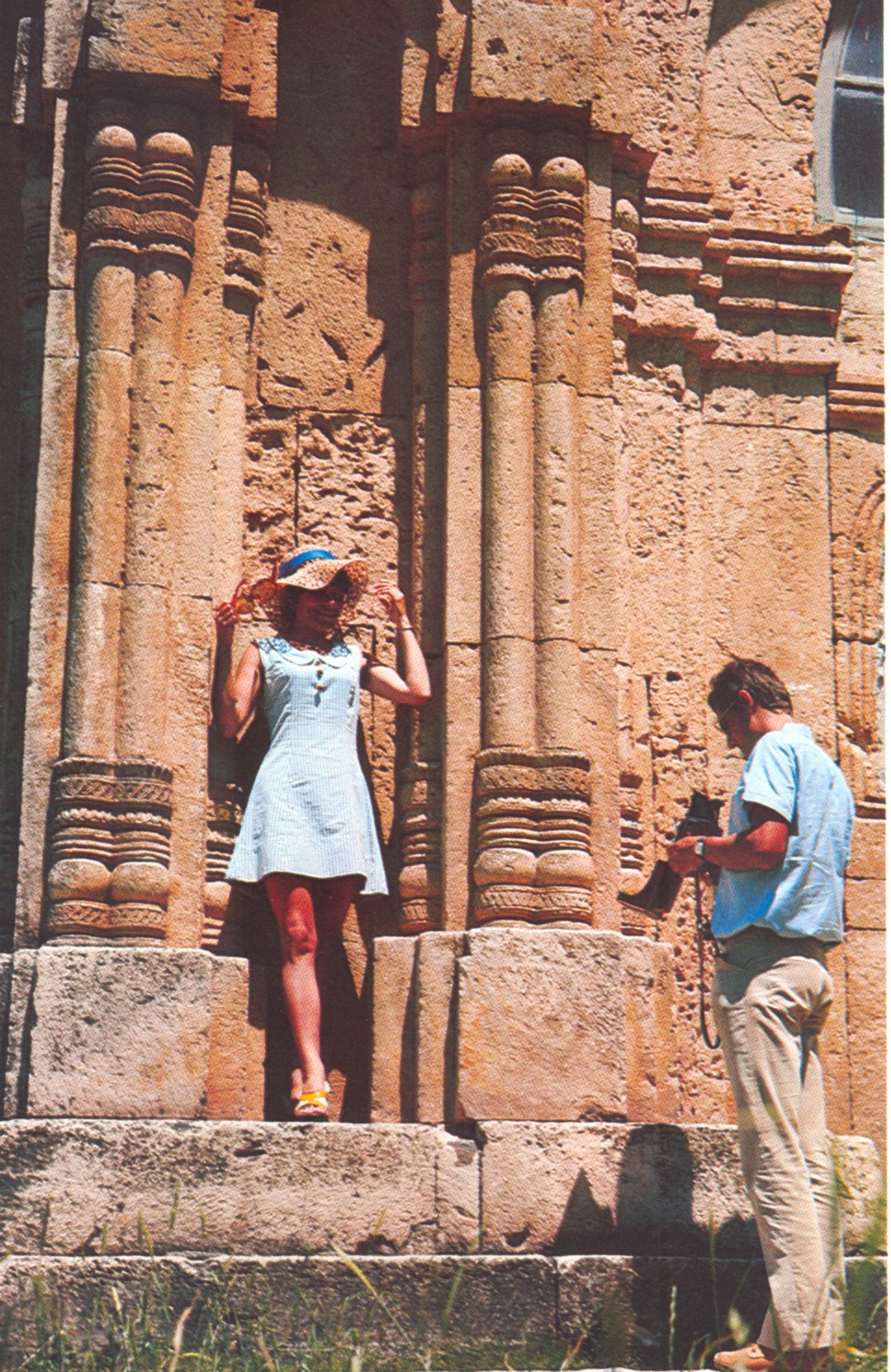

ეროვნული ბიბლიოთეკა

ეროვნული
ბიბლიოთეკა

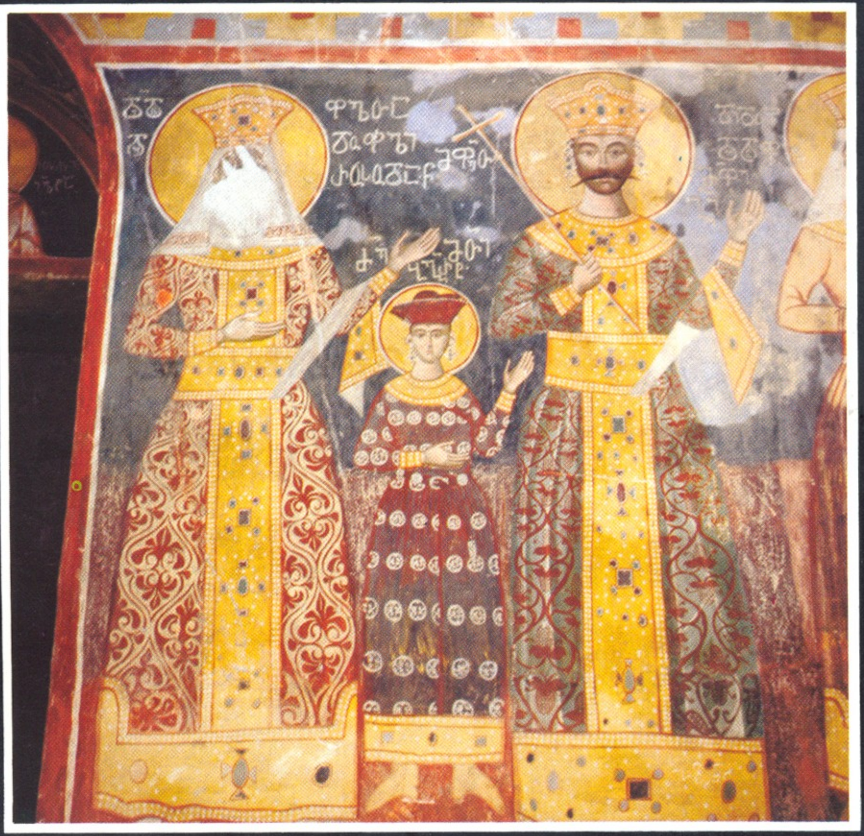

ეროვნული
ბიბლიოთეკა

ეროვნული
ბიბლიოთეკა

ეროვნული
ბიბლიოთეკა

გეგუთი
Гегути
Gheguty

ეროვნული
ბიბლიოთეკა

ეროვნული
ბიბლიოთეკა

ეროვნული
ბიბლიოთეკა

ეროვნული
ბიბლიოთეკა

ეროვნული
ბიბლიოთეკა

ეროვნული
ბიბლიოთეკა

ეროვნული
ბიბლიოთეკა

№ 1587
6.VIII
ეროვნული ბიბლიოთეკა

ავტორი-შემდგენელი ვ. ჭიაურელი
შესავალი სტატია ნ. ანდღულაძისა
მხატვარი ი. ვასილკოვსკი
რედაქტორი ო. კევლიშვილი
ფოტორედაქტორი ი. მღებრიშვილი

ფოტოსურათები: ი. დვალის, ფ. კრიმსკის, ა. სააკოვის, ო. თურქიას.

Автор-составитель В. Чиаурели
Вступительная статья Н. Андгуладзе
Художник И. Васильковский
Редактор О. Кевлишвили
Фоторедактор И. Мгебришвили
Фотографии И. Двали, Ф. Крымского, А. Саакова, О. Туркия

Compiled by V. Chiaureli
Introduction by N. Andguladze
Artist I. Vasilkovski
Editor O. Kevlishvili
Photo editor I. Mgebrishvili
With photographs by I. Dvali, F. Krymski, A. Saakov, O. Turkia

ტ. 3.000
შეკ 17. 925

საქართველოს სახელმწიფო საინფორმაციო სააგენტო
Грузинское Государственное Информационное Агентство
Georgian State Information Agency

75-1587
ეროვნული ბიბლიოთეკა

საქართველოს სახელმწიფო საინფორმაციო სააგენტო

В/О ВНЕШТОРГИЗДАТ. ЗАКАЗ 00603